

ECONOMISCHE ASPECTEN VAN VOERSTURING

Ing. P.L.M. van Home
Landbouw Economisch Instituut (LEI-DLO)

Inleiding

Het huidige vleeskuiken is geselecteerd op economisch belangrijke productiekenmerken, zoals groeisnelheid, voederconversie en beveledheid. Deze genetische vooruitgang heeft in combinatie met verbetering van het voer en het management de vleeskuikenuderij tot een zeer concurrerende bedrijfstak gemaakt. De ontwikkeling van het productieresultaat kan op basis van enkele cijfers uit het LEI bedrijven-informatienet worden geïllustreerd. In 1975 werd een eindgewicht van 1420 gram bereikt in 48 dagen. De dagelijkse groei was 30 gram en de voederconversie 2,03. In 1995 was na 43 dagen het eindgewicht van de kuikens 1860 gram, bij een groei per dier per dag van 45 gram en een (ongecorrigeerde) voederconversie van 1,83. Keerzijde van de medaille lijkt echter een verhoging van de uitval. Hoewel van jaar tot jaar de gemiddelde uitval op de vleeskuikenbedrijven schommelt, is tussen 1975 en 1993 de uitval gestaag gestegen van 4 tot 5,5 % . De laatste jaren lijkt de uitval weer af te nemen tot onder de 5 % . De problematiek met betrekking tot uitval was voor het Produktschap voor Pluimvee en Eieren aanleiding om het project 'vitale vleeskuikens' te starten. Binnen dit project werken onderzoeksinstellingen en bedrijfsleven samen om op korte en lange termijn de vitaliteit van het vleeskuiken te verbeteren. De bijdrage van LEI-DLO is daarbij tweeledig. Allereerst inbreng van kennis, waarbij praktijkonderzoek economisch geëvalueerd wordt met speciale aandacht voor ketenaspecten. Daarnaast doet LEI-DLO een onderzoek op 24 praktijkbedrijven naar managementfactoren die van invloed kunnen zijn op uitval van vleeskuikens. Hoewel het project pas recent van start gegaan is kunnen op dit moment toch de eerste resultaten gepresenteerd worden.

Praktijkonderzoek voersturing

Het Praktijkonderzoek Pluimveehouderij (PP) heeft recent onderzoek gedaan naar de invloed van voersturing op de technische resultaten en slachtrendementen. De belangrijkste resultaten van twee proeven staan in tabel 1. Op basis van deze gegevens kan het economisch resultaat voor de vleeskuikenuder en de slachterij berekend worden.

In de proef uitgevoerd in 1996 was bij beperkt voeren het eindgewicht ruim 100 gram lager en de (gecorrigeerde) voederconversie 3 punten hoger. Hiertegenover stond een iets lagere uitval voor de beperkt gevoerde groep. Het economisch resultaat, uitgedrukt in voerwinst per opgezet kuiken, was uiteindelijk 4 cent lager voor de beperkt gevoerde groep.

Uit het onderzoek bleek tevens dat het grillerrendement en het **filetpercentage** van de beperkte gevoerde dieren lager was. Door deze rendementen te combineren met de opbrengstprijzen van grillers of delen kan het economisch resultaat van de slachterij berekend worden. In tabel 1 is aangegeven dat het nadeel van de beperkt gevoerde dieren op basis van verkoop van grillers 19 cent is en op basis van verkoop van delen toeneemt tot 32 cent.

Tenslotte kan het gezamenlijk economisch resultaat van slachterij en vleeskuikenuder berekend worden door de opbrengsten van de slachterij te verminderen met de voer- en kuikencosten voor de vleeskuikenuder. Het nadeel voor de beperkt gevoerde dieren is dan 9 cent op basis van verkoop van grillers of 23 cent per kuiken bij verkoop van delen. De PP-proef uitgevoerd in 1995, gaf weliswaar een lager eindgewicht, maar hier stond een iets lagere

voerderconversie en een duidelijk lagere uitval tegenover.

Uit tabel 1 blijkt dat in deze proef de voerwinst per kuiken voor de vleeskuikenhouders 4 cent hoger was voor de dieren met beperkte voeding. Voor de slachterij waren de opbrengsten van grillers en delen lager voor de beperkt gevoerde dieren. Het uiteindelijke ketenresultaat was op basis van verkoop van griller 5 cent gunstiger en op basis van delen 13 cent ongunstiger voor de dieren met beperkte voeding.

Uit deze resultaten blijkt het economisch resultaat van de vleeskuikenhouders die voersturing toepast, bepaald wordt door het feit of de groeivermindering gecompenseerd wordt door een verbetering van de voederconversie en/of een duidelijke vermindering van de uitval. Hierbij is uitgegaan van het feit dat geen investeringen nodig zijn om voersturing te kunnen toepassen. Tevens geldt dit voor de huidige situatie, waarbij de vleeskuikenhouders niet wordt uitbetaald naar het griller- of liletrendement in de slachterij. De slachterij heeft echter te maken met lagere opbrengsten die het voordeel van de voorgaande schakel, de vleeskuikenhouders, weer teniet kunnen doen. Dit geldt zeker in de situatie op basis van verkoop van delen. Hiermee is aangegeven dat het belangrijk is op korte termijn te zoeken naar mogelijkheden om bij toepassing van voersturing de slachtrendementen op peil te houden.

Voersturing in de praktijk

Door LEI-DLO worden via het Bedrijven-informatienet op vleeskuikenbedrijven technische en economische gegevens verzameld. Doordat het merendeel van de bedrijven via een steekproef gekozen is wordt deze groep representatief geacht voor de sector. In het voorjaar van 1996 zijn 24 vleeskuikenhouders bezocht om via interviews een beeld te krijgen van de managementfactoren die een rol kunnen spelen bij de uitval van vleeskuikens.

In het gesprek werden daarbij de volgende factoren besproken: lichtschema's, voersturing, temperatuurschema, klimaatregeling en meer in het algemeen reiniging/hygiëne. Tevens zijn in het gesprek de resultaten in het algemeen en het uitvalspercentage in het bijzonder van de sinds 1994 afgeleverde koppels doorgelicht. Van de meest recente koppels worden momenteel meer gedetailleerd de uitvalcijfers geregistreerd alsook de entingen en gebruik van medicijnen. Hoewel eind 1996 pas alle data beschikbaar zijn, is op dit moment al een eerste indruk te geven van de situatie op de praktijkbedrijven. Hieronder worden puntsgewijs enkele zaken aangestipt:

- De individuele vleeskuikenhouders zijn bekend met het feit dat de uitval op zijn bedrijf hoger, gemiddeld of lager is ten opzichte van het algemene gemiddelde van alle LEI-bedrijven.
- Op alle bedrijven wordt tarwe bijgevoerd. In het algemeen wordt 10% tarwe bijgemengd door de voerfabriek. Op 7 van de 24 bedrijven wordt op het eigen bedrijf 30 tot 35% tarwe bijgemengd.
- Ruim de helft van de bedrijven maakt gebruik van intermitterende verlichting.
- Tot 5 weken zijn er slechts minimale verschillen in temperatuurschema. Enkele bedrijven verlagen (in de winter) op het einde van de mestperiode de temperatuur tot 17 à 18 graden.
- Op het moment van de enquêtes (voorjaar 1996) werd op 16 van de 24 bedrijven voersturing toegepast.
- Op alle bedrijven was de exacte invulling van voersturing verschillend. Hierbij kunnen genoemd worden: variatie in startdatum, toepassing in combinatie met een lichtschema, wel of geen waterbeperking en het aantal voerbeurten.

- De klimaatregeling kan op een aantal bedrijven verbeterd worden. Een aantal vleeskuikenhouders is onbekend met de exacte hoeveelheid minimum ventilatie en op veel bedrijven zijn geen recente metingen bekend van CO₂ concentraties.
- Op bijna alle bedrijven is de laatste jaren geïnvesteerd in maatregelen om uitval in de zomer te voorkomen. Extra ventilatiecapaciteit (vaak middels lengteventilatie) en, in mindere mate, vernevelen worden hierbij genoemd.
- Hart- en circulatieproblemen in de vorm van Ascites en doodgroeiers worden slechts sporadisch als een belangrijk probleem genoemd. In het algemeen is bekend dat Ascites via ruime minimum ventilatie te voorkomen is.

Op basis van de gegevens van het boekjaar 1994/95 zijn van de deelnemende bedrijven de uitvalcijfers van alle koppels geanalyseerd. Per bedrijf is de uitval bekend van 5 tot 7 koppels. De bedrijven zijn daarbij ingedeeld in een groep met en zonder voersturing. Binnen een groep zijn de bedrijven gerangschikt naar oplopend gemiddeld uitvalspercentage. Figuur 1 geeft een overzicht. De gemiddelde uitval op de bedrijven, met voersturing was een procentpunt lager, maar uit de figuur blijkt dat binnen beide groepen de spreiding tussen bedrijven, maar ook tussen koppels per bedrijf groot is. Binnen de groep bedrijven zonder voersturing is de spreiding in uitval duidelijk groter.

Samenvatting

De recente proef met voersturing gaf een lagere voerwinst voor de vleeskuikenhouder in vergelijking met onbeperkt voeren. In een proef uitgevoerd in 1995 was de voerwinst daarentegen wel hoger voor de dieren met voersturing. In beide proeven was het percentage filet duidelijk lager voor de voergestuurde groep. Op basis van verkoop van delen is het gezamenlijk economisch resultaat van vleeskuikenhouder en slachterij negatief voor de dieren met voersturing. Cijfers van LEI-DLO geven aan dat de laatste jaren in de praktijk de gemiddelde uitval lager wordt. Op basis van 24 interviews met vleeskuikenhouders blijkt dat meer dan de helft voersturing toepast en dat deze groep gemiddeld een lager uitvalspercentage heeft. Op bijna alle bedrijven zijn de laatste jaren investeringen gedaan om problemen met uitval in de zomerperiode te voorkomen.

Tabel 1: technische en economische resultaten van twee PP proeven met voersturing bij vleeskuikens (mestduur 42 dagen)

	proef 1996		proef 1995	
	<u>onbeperkt</u>	<u>beperkt</u>	<u>onbeperkt</u>	<u>beperkt</u>
vleeskuikenhouders:				
netto aflevergewicht (g)	2145	2043	2212	2018
voederconversie	1,69	1,68	1,69	1,62
voederconversie (2000)	1,63	1,66	1,60	1,59
uitval (%)	3,5	2,9	6,8	3,7
voerwinst p.o.k (gld) *	0,82	0,78	0,82	0,86
slachterij :				
grillergewicht	1315	1260	1391	1326
filet (% van griller)	25,4	24,9	24,3	23,1
poot (% van griller)	36,7	36,7	37,0	38,1
vleugel (% van griller)	12,3	12,3	14,7	13,5
A: opbrengst griller (gld) **	5,08	4,89	5,19	5,11
B: opbrengst delen (gld) **	6,91	6,59	7,00	6,74
keten: ***				
A: griller basis (gld)	2,69	2,60	2,81	2,86
B: delen basis (gld)	4,52	4,29	4,62	4,49

* opbrengsten minus voer- en kuikencosten per opgezet kuiken; opbrengstprijis f 1,55/kg, voerprijs f 53,-/100 kg en kuikensprijs f 0,53 per stuk

** opbrengstprijis griller f 4,-/kg en filet, poten en vleugels resp. f 12,-, f 5,- en f 3,50/kg

*** opbrengst slachterij minus kosten voer en kuiken voor vleeskuikenhouders (per kuikenplaats).

Figuur 1: uitvalspercentage per koppel op 12 bedrijven met en 12 bedrijven zonder voersturing zoals geregistreerd door het LEI-DL0 tijdens het boekjaar **1994/1995**. Per bedrijf zijn 5 tot 7 koppels afgeleverd (punten in de grafiek) en de bedrijven zijn gesorteerd naar oplopend gemiddelde van de uitval (driehoeken in de grafiek)

